

İzmit Basın Toplantısı

16-17 Ocak 1923

İzmit Basın Toplantısı Mustafa Kemal Atatürk'ün 16 Ocak 1923'ü, 17 Ocak 1923'e bağlayan gece, İzmit'te İstanbul kökenli gazetelerin yazarlarıyla yapmış olduğu basın toplantısıdır. Kurtuluş Savaşı'nın askerî aşamasının sona erip İtilaf Devletleri'yle Mudanya Mütarekesi'nin imzalanmış olduğu ve oldukça uzun ve tartışmalı geçeceği anlaşılan Lozan Barış Görüşmeleri'nin başladığı kritik bir tarihe denk gelmektedir. Söz konusu toplantının daveti, ilgili gazetecilere Büyük Millet Meclisi Hükûmeti'nin İstanbul Temsilcisi Dr. Adnan Bey (Adivar) ve eşi Halide Edip Hanım (Adivar) aracılığıyla ulaştırılmıştır. *Vakit* başyazarı Ahmet Emin Bey (Yalman), *Tevhid-i Efkâr* başyazarı Velid Bey (Ebüzziya), *İleri* başyazarı Suphi Nuri Bey (İleri), *İkdam* yazarı Yakup Kadri Bey (Karaosmanoğlu), *Tanin* yazarı İsmâil Müştak Bey (Mayokan), *Akşam* yazarı Falih Rıfkı Bey (Atay), *Yeniğün* başyazarı Yunus Nadi (Abalıoğlu) ve Kızılay Başkanı Hamit Bey' İstanbul'dan gelip toplantıya katılanlar arasındadır. Ayrıca *İleri* gazetesinin İzmit muhabiri Kılınçzade Hakkı Bey (Kılıç) de İzmit kökenli bir gazeteci olarak toplantıda hazır bulunmuş dört kişilik bir ekip de görüşmeleri not etmiştir. İzmit Kasrı'nın alt katındaki büyük salonda saat 21.30'da başlayan ve neredeyse sabaha kadar, yaklaşık altı saat süren toplantıya Atatürk, annesinin İzmir'de vefat ettiğine ilişkin haberi almasına karşın, programını bozmayarak katılmıştır. Toplantıda Atatürk önce gazetecilerin sorularını almış, bu sorular doğrultusunda konuşulacak konuları tespit etmiş, daha sonra da ana başlıklar altında bazı konuları ayrıntılarıyla ele almıştır. Misak-ı Millî'ye göre Batı Trakya'nın konumu, barış ve Lozan Konferansı, hükûmet merkezinin neresi olacağı, TBMM'nin içyapısı ve işleyişi, kadınların milletvekili olup olamayacaklarıyla nüfus ve göç sorunları, Kürt sorunu, Türk dış politikasına ilişkin bazı sorunlar söz konusu ana başlıklar arasında sayılabilir. Bu arada Atatürk'ün yönlendirmesiyle hilafet ve saltanat sorunları da gündeme alınmıştır. Söz konusu basın toplantısında gündeme gelen konular ve Atatürk'ün yaptığı açıklamalar, Türkiye'nin kısa süre sonra yaşayacağı önemli dönüşümlerin habercisi olmuştur. Hükûmet merkezinin İstanbul değil de Ankara olacak olması, bu anlamda, ciddi bir örnek teşkil eder. Atatürk, İzmit Basın Toplantısı'nda şartların ve savaşımın zaten Ankara'yı merkez kıldığını ve Ankara'nın imarıyla ilgili çalışmaların başlatıldığını belirtmiş ve İstanbul'un merkez olamayacağını açıkça ifade etmiştir. Bu anlamda bir başka önemli örnek de hilafet makamının geleceği çerçevesinde olgunlaşmıştır. Atatürk, toplantıda yaptığı açıklamalarla, TBMM içindeki ikinci grubun muhalefetinin kişisel yanını başkumandanlık tartışmalarıyla açıklamış ancak bu grubun muhalefetini temelde hilafet hakkındaki görüşleriyle ilişkilendirmiştir. Bu kapsamda hilafete ilişkin uzun açıklamalarda bulunan Atatürk, hilafetin kısa bir gelecekte kaldırılacağına ilişkin güçlü sinyaller vermiştir. Toplantıya katılan basın mensupları, toplantı sırasında edindikleri bilgileri tüm ayrıntılarıyla gazetelerinde günlerce yazmışlardır. İzmit Basın Toplantısı, Atatürk'ün 14 Ocak 1923 tarihinde başlayan ve 35 gün süren bir yurt gezisinin ilk parçası olarak da anlam taşımaktadır. Basın toplantısında, basın mensupları aracılığıyla geleceğe ilişkin çok önemli mesajlar veren Atatürk, aynı mesajları doğrudan halkla da paylaşmış; böylece çok kritik bir dönemde "liderin kamuoyu yaratması"na ilişkin seçkin örneklerden birini vermiştir.

Levent ÜNER

KAYNAKÇA

ARAR, İsmail, **Atatürk'ün İzmit Basın Toplantısı**, Burçak Yayınları, İstanbul 1969.

Mustafa Kemal Eskişehir-İzmit Konuşmaları (1923), Kaynak Yayınları, İstanbul 1993.

ÖNDER, Mehmet, **Atatürk'ün Yurt Gezileri**, Ankara 1975.

SEZGİN, Ömür, **Türk Kurtuluş Savaşı ve Siyasal Rejim Sorunu**, Birey ve Toplum Yayıncılık, Ankara 1984.

23/02/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/izmit-basin-toplantisi/?pdf=3555> adresinden erişilmiştir